

ARCHIV JINÁKOV

1

3467/21

Číslo pořadu: 5

K bodu:

Zpráva o zabezpečování usnesení ÚV KSČ ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů

Předkládají se průběžné zprávy ideologického oddělení ÚV KSČ a ministra kultury a informací spolu s návrhy na další postup.

Příloha I

Návrh usnesení

Příloha III

- a/ Zpráva ideologického oddělení ÚV KSČ
- b/ Záznam ministra kultury a informací

Příloha IV

- a/ Dopis předsednictva Svazu československých spisovatelů
- b/ Dopis předsednictva Svazu slovenských spisovatelů

Předkládá: s. J. Hendrych

1. prosince 1967

Počet listů: 31

A - ÚV KSČ	Fond: 02/11
	Sv.: 54
	Ar. j.: 56
	Listů: 42

6.5

Zpráva o zabezpečování usnesení ÚV KSČ ke IV.sjezdu Svazu československých spisovatelů

S. Hl - UT. flow

je pravy ne pustiť,
je učit. probl, kelle
juzi by na lit. a kult.
fornu duss ne firi
fornu

= a) nebyti s to vatom
čast kult.
pravy pustiť
a spier dno. ochu.
opuro (rylme)
je m. + perva LN)
= ne se vruvnap,
all rozpral se;

~~organizaci~~
nebyl drcen
dnah nedobrych
vyplny ne spezku
a kout. fone
s uspi. na'ny ne
volim -

= pusti pomeť uclom
fáci

klic. olajra. LN; ne
strani perjato se radobne.
na kul. fone difera.
mnie; boľok stup. LN

a li | er smbi. se
 meliali odhadit. kraj
 ruzralion k jankru LN,
 MK 5 juy' cas a kraj al
 juy' oyan; nato melje
 = m' umes

jenitrazpiti, je umho od
 orb, sluj. ruzrion -
 pri princip. smeanē ~~7~~
 jik ne ruzrion nēci;

- ~~obras~~
- jesp - urazit (Pzo
 smla'ni kraj i (m' umes)
- ke 4 bodu - jesti
 kraj =
 flehuje; mohli by
 (mal je); all vate =
 kupis eme si;
 = + 2-3 bodu.

dot.

- 1. Kmerj' - 1. (Hm) j'ar doterje.
 ruzrion' j' ka - (colu
 mid. LN: mohli mly
 druel? jrajt!
- 1. Juc -

c. Mor -

ju. strana ~~z~~ d. a. v. a.
 MKY nejale' dny
 (dolece apa) z p. m. MKS

6. Hoff -

v. m. j. a. o. L. a. n. o.
 (77 ja metie g. l. a. n. t.
 a. o. m. 2000, 1500,
 a. d. d.)

m. o. c. a. r. a. z. o. v. a. l. i. : o. g. h. l. u. d. u.
 k. j. a. n. t. a. s. h. i. k. e. l. u. m. (l. e. r. n.)

- p. a. t. i. m. l. e. r. j. a. s. t.

v. o. s. t. o. v. o. : j. e. o. m. a. n. i.
 P. v. e. l. u. r. i. d. u. l. e. z. - b. u. d. e.
 m. a. n. e. l. l. e. t. r.

7. Horn -

- k. d. i. s. c. i. p. l.

- k. u. n. d. l. a, u. n. v. e. n.
 a. j. a. d. a. o. a. d. l. a. n. d.
 (p. r. i. m. a. t. i. u.)
 = n. y. h. m. e. t. i.

- k. o. h. n. e. l. - k. e. r. m. s. e.
 m. a. d. d. e. l. a. t.
 i. d. o. v. i. s. j. e. n. z.
 j. a. s. t. e. l. - k. o. h.
 H. a. l. l. e. u. n. d. a. l. d.
 = m. e. n. j. a. t. s. t. o. j. t.

1. Kaculik - In cheyem! Kamp.
 to lit - ne dnt.
 prapraceni - ani
 stran. organ! =
 vezi se munity
 ne vinda, all non
 June kromi amur
 Inznanice

- v soudit, jde by
 ne vydat stornit
 s penem (byly
 vydan v celni
 stud. pravey - otk)

- klic ot. LN, casp.
 = vyseci = opustit
 jantor

2. Paslyr - k²/a) 4 vypracovani
 planu, klyy! by P -
 besed ceni P na.
 se skup. pravey
 aby sami leze jantor

3. Kucy' - s mat. jantl. -
 souhl. s Kaculikem!
 all u led. jantl.
 - vyche vyseci s fud.
 LN;

- Lichm aj. pucup
 all nevdavto se jim
 reslav? first kull.
 frontu, vz aj. sled.
 vytrahici
 = peticovall paei r.
 ne vlat. d'viciel
 kull. finny
 kull
 na rī

- kmgz: dohu ti
 vjanejs. nednt.
 mianulko stzoh
 (i aj. v BLR aj.)

- ma' rochymnts
 v kushach.
 Muly, Mch

I. Kuroky
mezu

- pprany puel,
 po aj. spiroral
 vrapuzi, se ne ve
 doimeur jen' vobem'
 myat. j'vru' z'aj. spm

- nuncupoval; nebude
 lekhe'; elimat puzny
 abv

- v úvodu - jde př. text
smhl. ↓ kongresu -
umájet - ja G'den
bude ve vesmíru.

= mechol - kmaper
a kniha. 2
i když smhl.

- GK nedopl. té.

5. Kolder - dop. smhl. ↓ průtoku
MKY - pláň jaro
Furasta - boudy
jar Paulyk

- opatř. z bodu 2)
populovot

- řent př. a. to.
problém

- rozumné řešení
probl. s umil.
denní

- časopis - kompozit
ale významně profil
(= m. L. v. umim
vydání)

- příležitostně se
k budoucí (publik.)

- ~~pril~~
1. Jaržovická - cr. strana kolem
 sj. = spádová
- 1 to o bodilali o
 strana: se spád
 (kontinence)
 - led mrtvý bod a
 nach arboribus
 regnum
 - rozchýbení systém
 ubití o zřítel
 spádová, ne
 from strana /
 ni. dne - nálezem
 - km. spádová ^{rel.} ~~spádová~~
 a orel. c. c. m. a
 = země s. n. h. a
 k. cel. m. s. g. m. s.
 - n. m. s. r. g. m. s.
 s. m. s. p. d. s. t. s. m. s.
 (strana a spádová)
 - m. s. t. a. b. l. v. h. m. s.
 = o. f. e. d. e. a. r. a.
 - = s. a. d. u. p. r. o. m. i. s. t. i.
 o. p. o. r. - m. s. t. o. p. e.
 s. m. i. s. i. (s. e. l. m. i. s. t. a. t. u. s.)

- žal se dopíše k
mat (coul odd. - coul
14K7 f. H. H.).
- ještě př. jarní
komun. - p. H. H.
- návrh LV k.

d. Hendrych - směl. , aly žahr
ne kmj. v umis

- upr. umis
- k s. Vacul - su!
- maxim. obarua -
formu a i do OV;
~~ov~~ yda'u
obovr - k d. sp.
OV a km. v km.
y ann.
- probolil yda'u
jeste - u h. h.
- dipl. umis
o uarch. , Parl.
= p. d. ypl. pla'a
hesed et p. me,
kull. frate - v. h. h.
- M i v' m. l. i
resp. v. h. h.

- náklad LN vrátil

je 995 na 100 Kč!

1. 1/2 kila neuvroždě
 72 kus práce -

smutný, drahá práce

radni správa - první
 zdravotní rada -

peníze ne klen

OP - OP

Ally

*Am
uprav*

Č j P 3467/20

10 omění
s. Hendrych

U s n e s e n í

0

K bodu Zpráva o zabezpečování usnesení ÚV KSČ ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů (s. J. Hendrych)

U s n e s e n o :

Předsednictvo ÚV KSČ

1. bere na vědomí předloženou zprávu;
2. souhlasí s návrhy pro další postup, jmenovitě
 - a/ s vypracováním dlouhodobého programu rozvoje socialistické kultury a umění v ČSSR ~~s tím, že by na jeho základě mohl být před XIV. sjezdem strany svolán kongres československé kultury a umění~~
 - b/ s přípravou návrhů na nezbytné úpravy umělecké daně;
 - c/ s tím, aby převod Literárních novin do sféry ministerstva kultury a informací byl považován za trvalé opatření; aby se se změnou názvu tohoto časopisu neuvažovalo dříve než za rok, a to po poradě se čtenáři, aby byla dána SČSS perspektiva, že po nutné konsolidaci svezové činnosti bude dán souhlas k vydávání tiskového orgánu Svazu v obdobné formě, jak tomu je u ostatních ideově tvůrčích svezů;
3. ukládá s. J. Hendrychovi a s. K. Hoffmannovi zabezpečit realizaci návrhů obsažených v příloze III;
- ~~4. doporučuje ÚV KSČ doplnit ideologickou komisií ÚV KSČ o soudruhy Miloslava B R Ů Ž K A a Miloslava V A L K A.~~

1. 10. 1961

*pro dle zplau
besed členu P
se správně a umělci*

Provede: s. J. Hendrych
s. K. Hoffmann
Na vědomí: s. A. Novotný

Č.j. P 3467

U s n e s e n í

53. schůze předsednictva ÚV KSČ ze dne 14. prosince 1967

k bodu 5: Zpráva o zabezpečování usnesení ÚV KSČ ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů
(s. J. Hendrych)

U s n e s e n o :

Předsednictvo ÚV KSČ

1. bere na vědomí předložené zprávy;
2. souhlasí s návrhy pro další postup, jmenovitě
 - a/ s vypracováním dlouhodobého programu rozvoje socialistické kultury a umění v ČSSR;
 - b/ s přípravou návrhů na nezbytné úpravy umělecké daně;
 - c/ s tím, aby převod Literárních novin do sféry ministerstva kultury a informací byl považován za trvalé opatření; aby se se změnou názvu tohoto časopisu neuvažovalo dříve než za rok, a to po poradě se čtenáři; aby byla dána SČSS perspektiva, že po nutné konsolidaci svazové činnosti bude dán souhlas k vydávání tiskového orgánu Svazu v obdobné formě, jak tomu je u ostatních ideově tvůrčích svazů;
3. ukládá s. J. Hendrychovi a s. K. Hoffmannovi^(a) zabezpečit realizaci návrhů obsažených v příloze III;
- b) předložit předsednictvu ÚV KSČ plán besed členů předsednictva se spisovateli a umělci. *a setkání*

ÚV KSČ

Provede: s. J. Hendrych
s. K. Hoffmann

K inform

Na vědomí: s. B. Sucharda
s. B. Jitřička

Škura 15/12/67

Č.j. P 3467

Přijaté usnesení

U s n e s e n í

53. schůze předsednictva ÚV KSČ ze dne 14. prosince 1967

k bodu 5: Zpráva o zabezpečování usnesení ÚV KSČ ke IV. sjezdu
Svazu československých spisovatelů
(s. J. Hendrych)

U s n e s e n o :

Předsednictvo ÚV KSČ

1. bere na vědomí předložené zprávy;
2. souhlasí s návrhy pro další postup, jmenovitě
 - a/ s vypracováním dlouhodobého programu rozvoje socialistické kultury a umění v ČSSR;
 - b/ s přípravou návrhů na nezbytné úpravy umělecké daně;
 - c/ s tím, aby převod Literárních novin do sféry ministerstva kultury a informací byl považován za trvalé opatření; aby se se změnou názvu tohoto časopisu neuvažovalo dříve než za rok, a to po poradě se čtenáři; aby byla dána SČSS perspektiva, že po nutné konsolidaci svazové činnosti bude dán souhlas k vydávání tiskového orgánu Svazu v obdobné formě, jak tomu je u ostatních ideově tvůrčích svazů;
3. ukládá s. J. Hendrychovi a s. K. Hoffmannovi
 - a/ zabezpečit realizaci návrhů obsažených v příloze III;
 - b/ předložit předsednictvu ÚV KSČ plán besed a setkání členů předsednictva ÚV KSČ se spisovateli a umělci.

Provede: s. J. Hendrych
s. K. Hoffmann

Na vědomí: s. B. Sucharda
s. B. Laštovička

3467/20

Zpráva o zabezpečování usnesení ÚV KSČ ke IV. sjezdu SČSS

Průběh a výsledky IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů byly posuzovány v širokých politických, filosofických a ekonomických souvislostech. Tím se předem vyloučila možnost omezeného a pouze jevového hodnocení. Stranické závěry přitom poukázaly na skutečnost, že spisovatelský sjezd obrazil mnohé současné problémy z oblasti ideologie, výchovy a kultury, byl zároveň objektem silného vnějšího tlaku, plynoucího ze zostře- ní mezinárodní situace, ale hlavně pak podtrhly historickou podmíněnost současných procesů, jejichž motivy a příčiny nacházíme až hluboko v minulosti.

Z těchto skutečností vyplývá i nezbytný závěr, že přijatá opatření mají dlouhodobou platnost. Nelze je poměřovat měřítky dneška už proto, že jejich hlavní smysl je v založení trvalého progresivního vývoje ve spisovatelské obci zvláště a na celé kulturní frontě obecně. To je ovšem závislé na důsledném provádění politiky strany v ekonomice, ve vědách, v kultuře, v rozvoji socialistické demokracie, ve veškeré ideologické a výchovné činnosti strany, státu a společenských organizací. Právě z těchto hledisek je třeba chápat jistou časovou i problémovou omezenost předkládané kontrolní zprávy.

I. Ohlas zářijového pléna ÚV KSČ

Stranické hodnocení a závěry ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů se dostaly cestou veřejných sdělovacích prostředků, především publikováním podstatné části projevu soudruha Hendrycha, jakož i následnými stranickými informacemi, k široké veřejnosti. Přitom vyvolaly hluboký zájem všech vrstev naší společnosti o niterné otázky kulturní politiky, o život a tvůrčí problémy uměleckých svazů i jednotlivých umělců. To je obecný klad celé záležitosti, neboť se tím zdůraznil význam stranické péče o tuto oblast společenské činnosti, dále se ukázal aktuální dosah rezoluce XIII. sjezdu KSČ o dalším rozvoji socialistické

kultury a konečně se znovu potvrdila důležitá úloha i obecná autorita umění v životě našich národů.

Pochopitelně, že rozsah projednávání výsledků zářijového pléna má své kvantitativní i kvalitativní odlišnosti podle jednotlivých oblastí. Zatímco ve sféře kulturní fronty a vysokých škol byl celý program zářijového pléna zatlačen do pozadí vlastní spisovatelskou problematikou, pak v ostatních oblastech byla tato část jednání ÚV pojímána jako pouhá informace. Přitom byla právě zde přijata vesměs s pocitů uspokojení, že ÚV KSČ rázně řeší latentní ideové výstřelky, které již delší dobu měly potencionální opoziční náboj. Přípomínky, kterých přišlo nepatrné množství - vedle obecného souhlasu s provedenými opatřeními - vycházely z nepřesné interpretace některých skutečností, jakož i z neznalosti vnitřního života uměleckých svazů. Jejich zodpovězení bylo věcí dalších specializovaných diskusí především na úrovni příslušných územních orgánů strany. Svou pozitivní úlohu sehrály v této etapě studijní materiály, které vydalo ideologické oddělení ÚV KSČ. Tím také vlastně byla završena a shrnuta stranická informace o těchto otázkách.

V oblasti kultury vedle obecného vzrušení, které zde v této souvislosti zavládlo, bylo projednávání poznamenáno již zmíněnými tlaky, hysterií buržoasního tisku, celkovou dezinformací, vyvolanou šířením pomluv a zcela vymyšlených zpráv, na kterých se přižívovaly polokriminální a dávno zasuté živly (viz případ dr. Ivana Pfaffa). V této situaci se zrodilo i několik nesouhlasných rezolucí k usnesením ÚV KSČ (ZO KSČ Divadla bratří Mrštíků v Brně, ZO KSČ Divadla na Vinohradech). Všechny byly přitom zarámovány vcelku srozumitelnou obavou o budoucnost československé kultury. Vyvrácení takových pomýlených hlasů závisí na seriózní mnohvrstevné diskusi (v Divadle na Vinohradech za účasti s. Hendrycha), na níž musí už nyní participovat společenskovědní fronta s pomocí nejmasovějších komunikačních prostředků.

V tomto směru tvoří obraz svého druhu projednávání výsledků pléna ve stranických skupinách čtyř nespisovatelských umělec-

16

kých svazů. Stranické skupiny ÚV Svazu československých divadelních umělců, Svazu československých skladatelů a Svazu československých výtvarných umělců přijaly stranické závěry s připomínkami a obavami, zároveň však bez hysterie a se snahou vyrovnat se s nastolenými fakty. ^Čady sehrála svou pozitivní roli skutečnost, že v poslední době byla přijata některá opatření, především po státní linii, jež svědčí o obecné péči strany o podmínky umělecké tvorby (úpravy platů divadelních umělců, nájemné ateliérů, udělení vydavatelského oprávnění na gramodesky ve svazovém nakladatelství Panton). Závěry zářijového pléna byly proto snadněji pochopeny ve svém celku. Nebyl zúžen jejich pozitivní ráz pouze na některá opatření disciplinární a administrativní. Naopak stranická skupina ÚV Svazu filmových a televizních umělců se postavila k opatření ÚVKŠČ nesouhlasně. Příčiny tohoto postoje musíme hledat v dlouhodobém zaostávání ideologické práce v tomto uměleckém svazu. Pochopitelně, že tento negativní postoj ovlivnila i známá skutečnost, že SČSS a FITES jsou v mnohem spojitě nádoby a dále, že soudruzi Procházka a Kohout a také Liehm jsou členy i tohoto svazu.

Hodnocení výsledků zářijového pléna vyžaduje svůj čas. V pro-
šlém období se někdy projevíly emoce, rozumové argumenty nebyly zcela účinné, neboť řada pozitivních opatření neměla ještě možnost vstoupit v platnost. Proto také shrnutí ohlasů a stanovisek k jednání ÚV není zcela reprezentativní a směrodatné pro posouzení dosahu věcí.

Již bylo řečeno, že závěry ÚV ve svém celku byly přijaty, zvláště všude tam, kde se podařilo vysvětlit široké souvislosti této problematiky a celkový charakter a ráz přijatých opatření. I těch několik nesouhlasných hlasů se nestaví proti usnesení vcelku, spíše jeho některým částem. Přitom nedošlo ani v umělecké frontě k žádné akci solidarity s vyloučenými spisovateli. Naopak bylo s oceněním přijato, že strana velmi bedlivě odlišuje jejich uměleckou tvorbu a činnost politickou. Ani vypjaté zahraniční propagandě se nepodařilo obvinít stranu ze zásahů proti umění obecně. V tomto směru se také ukázala hlavní síla a přesvědčivost stranické argumentace.

Přesto se vyjevila i řada otázek, která si zaslouží naši pozornosti, neboť se jim nevyhneme v dalším období:

1. Dosti často se připomínala nedostatečná informovanost stranického aktivu. Naše vlastní zkušenosti potvrzují, že podrobnou informaci, kterou zaslal ÚV KSČ územním orgánům v prvním týdnu července, někdy vůbec neznal stranický aktiv okresu a kraje a nebo ji dostal na vědomí až opožděně. Přitom po republice kolovaly některé sjezdové referáty, především Vaculíkův (i v upravené verzi), ze kterých se sytila, zvláště na vysokých školách, nervózní kampaně o potlačené svobodě projevu. Definitivní nápravu tohoto stavu znamenalo teprve vydání studijních materiálů.

2. Mnohokrát se potvrdilo, že se nedůsledně pracuje s rezolucí XIII. sjezdu KSČ o dalším rozvoji socialistické kultury, a to především na úseku uměleckých svazů a v oblasti státního řízení kultury. Tím, že zatím nebyla tato rezoluce energicky uváděna do života, je ztížen proces pochopení zářijového pléna, objevují se zmatené názory o postavení tvůrčí inteligence v socialistické společnosti až po jednostranné pohledy na kulturu jako pouhý nástroj ideologického boje.

3. Zmatené, nemarxistické názory, jež se ozvaly na IV. sjezdu SČSS i v dalších diskusích nacházejí často živnou půdu, protože otázky kultury v socialistické společnosti jsou nedostatečně rozpracovány vědecky. Zaostávání teorie za potřebami řídicí praxe kulturní politiky, slabost či mlčení marxistické historiografie, filosofie a sociologie v řadě základních otázek umožňuje zrod liberalistických i dogmatických tendencí. Přitom je třeba si po pravdě přiznat, že ani poslední události neaktivizovaly v tomto směru příslušná pracoviště ČSAV a vysokých škol, ačkoliv tu byla a dosud je evidentní příležitost zasáhnout široce koncipovanou vysvětlovací kampaní do dialogu, který zatím byl veden jen z iniciativy stranických orgánů.

4. Velmi často se ozývaly stesky na malou perspektivnost stranického a státního aparátu v této oblasti. Časté kádrové změny ztěžují řešení náročných problémů, neposkytují odpovědným pracovníkům reálnou šanci na prověření vlastních schopností,

natož na prosazení vlastní koncepce práce.

5. Byla připomínána tradice neformálních setkání a možnosti výměny názorů mezi státními a stranickými funkcionáři na jedné straně a umělci - komunisty na straně druhé a ostře kritizována skutečnost, že došlo k omezení těchto kontaktů, hlavně v posledních letech. Tím se totiž posilovala nejistota a váhání mnohých tvůrců, kteří jsou vystaveni nepřátelským vlivům a na něž se dnes programově orientuje cizí propaganda.

6. Nejsložitější otázkou a hlavním předmětem diskusí je převod Literárních novin. Stranická veřejnost především z oblasti kultury velmi pomalu chápe nutnost tohoto převodu. Často se zapomíná, že SSSS má i nadále 7 dalších časopisů, z tohoto počtu jeden týdeník, že tedy Svaz spisovatelů nebyl zbaven svých významných komunikačních prostředků. Projevuje se i jistá nedůvěra v možnosti ministerstva kultury a informací v této záležitosti. Jádro nepochopení je v nesprávném srovnávání tezí, že Literární noviny se vymkly orgánům SČSS z rukou s konstatováním, že ve spisovatelské obci je rozhodující část členů věrná stranickým principům. Opět se tu tedy zaměňuje spisovatelská organizace a svazové orgány. Přitom je jasné, že další osud Literárních novin má být zrcadlem příštího osudu usnesení ÚV KSČ ze září 1967.

7. Otázkou svého druhu je zahraniční kampaň rozpoutaná hned po sjezdu a pohybující se v několika vzestupných vlnách, v nichž představují rozhodující dominanty, vedle sjezdu a jeho stranického hodnocení, případ L. Mňačka a tzv. Manifest čs. spisovatelů. Tato široce rozprostorněná publicita byla velmi důležitým zdrojem pochyb při minulých diskusích. Celková dezinformace a pomlouvačná linie zahraničního tisku v postoji k událostem u nás postihla i komunistické publikační prostředky na Západě. S touto skutečností se vypořádala solidně pojatou sérií článků jen KS Velké Británie. Naopak rakouský Tagebuch článkem, založeným na neověřených informacích a domněnkách, přispěl k pomýlení rakouských čtenářů. I v bratrských stranách socialistických zemí nebyla informace dostatečná. Jen tak si lze vyložit skutečnost, že maďarský delegát v Pen klubu hlasoval pro přijetí protestní rezoluce adresované do ČSSR v souvislosti se zářijovým plénem.

II. Přijetí zářijového pléna ve Svazu československých spisovatelů

Stranické závěry ke IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů odpovídají konkrétní situaci a jsou proto svým obsahem jedinečné. Tato skutečnost ovlivňuje, a to někdy více a někdy méně, výsledky jejich projednání v oblasti kulturní fronty obecně a v oblasti SČSS zvláště. Navíc ve svém souhrnu nepředstavují žádný časově a místně omezený jev, naopak jsou účinným souborem opatření, jež vytvářejí předpoklady pro založení několika dlouhodobých procesů, jejichž zhodnocení je věc budoucnosti.

Hned po zveřejnění výsledků zářijového pléna ÚV KSČ svolalo ideologické oddělení ÚV KSČ aktiv komunistů-spisovatelů a překladatelů, na kterém soudruh Hendrych podtrhl pozitivní ráz přijatých opatření. Zdůraznil, že rozbití pokusu o slepení opoziční politické platformy nepostihuje vlastní zájmy a potřeby literatury a celé spisovatelské obce. Naopak mnohá přijatá opatření vytvářejí další prostor pro rozmach socialistického umění a tím slouží niterným zájmům spisovatelské obce vcelku. V diskusi zaznělo několik rozdílných tónů. Vedle jednotlivých hlasů na podporu stranických závěrů (Hostáň, Sekera) se ozvala i obava, aby stranické usnesení negativně neovlivnilo proces tvorby (Hrubín, Goldstücker) a i nespokojenost s usnesením (Kohout). Na obdobném aktivu komunistů-spisovatelů v Bratislavě referoval s. Pecho. Diskuse se zde převážně soustředila na otázku převodu Literárních novin. Nesouhlas s tímto opatřením projevili s. Novomeský, Jesenská, Rózner ap. Na základě debaty z tohoto aktivu odeslalo předsednictvo Svazu slovenských spisovatelů dopis s. Hendrychovi. V něm je obsažena žádost o vrácení Literárních novin SČSS a alternativní návrh povolání nového svazového týdeníku. Přitom je ovšem třeba vidět, že současně předsednictvo Svazu slovenských spisovatelů řeší velmi rozhodně situaci v redakci Kulturného života. Po dobu nemoci šéfredaktora J. Špitzera jmenovalo tříčlenné vedení časopisu ve složení L. Novomeský, V. Mihálik a J. Bob. Zároveň uvolnilo z redakce soudruhy Lička a Procházku, čímž se vytvářejí předpoklady pro změnu koncepce a zaměření tohoto týdeníku.

Naopak dosud uskutečněná zasedání vedoucích orgánů SČSS (1x ÚV a 2x předsednictvo ÚV) nevytvořila nutné předpoklady pro realizaci stranických, ale i vlastních svazových usnesení. Bylo zvoleno předsednictvo SČSS. Zatím však nebyl zvolen předseda ÚV. Uvažovaní kandidáti s. Goldstücker, Válek, Kříž a Jariš odmítli funkci přijmout. V čele SČSS je stále provizorní vedení ve složení: s. Goldstücker, Drda, Ptáčník, Válek a Maršíček.

Dosud není valná chuť se v orgánech SČSS vyrovnat se závěry ÚV KSČ. Proces diferenciacie byl značně zmrazen. Zatímco jedni členové ÚV SČSS se léčí z nervového šoku, neboť usnesení ÚV KSČ byla pro ně zcela nepředvídaná (převod LN do sféry ministerstva), a přitom usilují o jejich důvodné zpochybnění (na návrh s. Goldstückera se zpracovala právní expertíza o převodu LN) a shromáždění politických argumentů pro příští a pokud možno blízkou revokaci (do této skupiny patří J. Brabec, L. Čivrný, A. Kliment, M. Jungmann, ale i J. Procházka a někteří další členové ÚV), pak velká část stranicky orientovaných umělců na zasedáních mlčí (J. Drda, J. Pilař, N. Frýd, O. Šuleř). Za situace, kdy slovenští soudruzi se zasedání zúčastňují jen občas, leží tíha odpovědnosti na s. Skálovi a v předsednictvu pouze na s. Jarišovi. A tak se situace opakuje. ÚV jedná ve staronových dimenzích. Drobnosti, domněnky, jízlivosti a drzosti se hromadí v jednom chumlu s vážnými problémy. I když zatím nedošlo k nějakému otevřenému vyhlášení nesouhlasu s usneseními ÚV a zatímní usnesení ÚV SČSS jsou pokusnými balónky na reakci stranických orgánů (žádost ÚV SČSS o nový týdeník předána s. Heňdrychovi a politování nad převedením LN, dopis provizorního vedení s. Hoffmannovi a s. Havlíčkovi s žádostí o přejmenování LN a opakovaná žádost o vlastní týdeník, za čímž teprve může následovat usnesení ÚV SČSS o podpoře stávajícího týdeníku MKI), je zřejmé, že ÚV Svazu v brzké době usnesení zářijového pléna nevezme za své. Síla prestiže a stavovská slepota jsou v tomto kolektivu natolik vlivné, že bude nutné s tím počítat a ještě více se orientovat na práci se spisovateli mimo orgány SČSS.

Vždyť požadavek na získání nového týdeníku je skoro otevřenou podmínkou pro založení stranou požadovaného konsolidačního procesu. Tedy zcela opačný přístup, než jsou návrhy ÚV KSČ. Stanovisko strany bude mít v dalších událostech rozhodující význam. Jakýkoli příslib na založení nového týdeníku v brzké době by se vykládalo jako ústup stranických orgánů. Je třeba počítat s tím, že takto bude i omlouvána případná další stagnace SČSS.

Z jednání svazových orgánů vystupují do popředí i další skutečnosti. ÚV SČSS se opět vyhnul zásadnímu projednání návrhu s. Jariše na vyloučení L. Mňáčka z SČSS. Výmluvou pro stažení této otázky byla důvodná obava z rozpadu ÚV SČSS. Tím ovšem vznikl precedent pro další jednání ÚV SČSS. Ve vážných chvílích bude se opět praktikovat zásada, že jakákoli politicky závažná řešení se budou odkládat na neurčito, a to v zájmu "politické" jednoty před stranickými orgány. Zároveň byl zahájen další útok na s. Hájka, především na jeho práci ve funkci šéfredaktora Plamene. I když zatím nedostaly průchod tendence na jeho okamžité odvolání, případně propuštění z pracovního poměru (návrh s. Skácela a s. Procházky), je dohodnutý postup nesouhlasit s jeho druhým pracovním poměrem - mimochodem dosti běžná praxe u vydavatelských pracovníků ČS - ve stranickém nakladatelství Svoboda a dále přijaté usnesení důrazně mu vytknout, že nelze ve svazovém tisku ostře napadat sjezdovou rezoluci (Plamen 8/67), předejrou, která nebude časově příliš předcházet pokusům o jeho odvolání. I zde jde o zkoušku sil a nakonec i o prestiž SČSS, respektive jeho ÚV. Zřejmě bude nutné zdůraznit, že s. Hájek v Plamenu plní jako jediný šéfredaktor svazového časopisu zcela cílevědomě rezoluci XIII. sjezdu KSČ. Proto jeho odchod z Plamene je zcela neúnosný, neboť neodpovídá potřebám stranické kulturní politiky.

O těchto otázkách zcela otevřeně hovořil s komunisty-členy předsednictva ÚV SČSS 2. listopadu 1967 s. Hendrych. Na tomto setkání bylo zdůrazněno, že je nejvyšší čas překonat citelný nedostatek disciplíny a dobré vůle a konečně rozpoznat racionální jádro

a smysl usnesení ústředního výboru strany. Pochopit, že tato usnesení sledují zájmy rozvoje socialistické literatury, že jsou nesena duchem rezoluce XIII. sjezdu strany. Nepopulární kroky vyplynuly z liknavosti a nedůslednosti při realizaci této rezoluce na půdě Svazu spisovatelů. A i nyní je na komunistech v SČSS, aby převzali garanci za další pozitivní vývoj. To ovšem předpokládá uznání závaznosti usnesení ÚV KSČ obecně platných pro všechny členy strany bez výjimky.

Na závěr této diskuse bylo členům předsednictva ÚV SČSS doporučeno zpracovat program společného postupu v SČSS, který bude vycházet z rezoluce XIII. sjezdu KSČ, z usnesení zářijového pléna ÚV KSČ a z pozitivních námětů rezoluce IV. sjezdu SČSS. A takový program v dohodě s orgány strany předložit celé spisovatelské organizaci. Takový návrh konečně obsahují i doporučení předsednictva Svazu slovenských spisovatelů. K těmto námětům ovšem centrální orgány Svazu dosud nezaujaly stanovisko.

Pochopitelně, že nelze zcela přesně postihnout všechny reakce a postoje, které jsou vlastní Svazu, jeho různorodému a nedělnému ústřednímu výboru a konečně vlastní spisovatelské obci, jež je zmítána zcela samostatnými tendencemi a reakcemi. Proto je obtížné shrnout postoj ke stranickým usnesením. Na pohled je ovšem zřejmé, že neuralgickým bodem, který se nedaří překonat, je ÚV SČSS, jenž dosud neplní svoji funkci a zřejmě ji ani v budoucnu zcela nesplní. Z desítek setkání a diskusí, které uskutečnili pracovníci ideologického oddělení ÚV KSČ a vedoucí soudruzi z ministerstva kultury a informací mimo orgány Svazu spisovatelů, je zřejmé, že nelze ztožňovat spisovatelskou obec a jeho ÚV, byť jde zároveň o vžitou instituci, již nelze podceňovat. Proto je možné konstatovat i zcela protichůdné poznatky:

1. Zatímní postoj ÚV SČSS ke stranickým závěrům je zčásti nesouhlasný, byť to otevřeně nebylo formulováno, a zčásti zdrženlivý. Přitom má vrch snaha o zachování centralizovaného (a v praxi nedemokratického Svazu) modelu SČSS. Proto není v ÚV zájem o zakládání dalších poboček v Praze, Plzni a Ústí n.L.

2. Velmi povážlivá je občasná, ale ve svém celku systematická snaha o zpochybnění vybraných stranických usnesení (LN, disciplinární řízení s M. Kunderou), kterou nejvýrazněji potvrzuje usnesení o právní expertíze na převod Literárních novin.

3. Předpokladem jakéhokoli zásadního postoje je vyrovnání se s principy stranické disciplíny vůbec. To je dvojnásob důležité u vedoucích funkcionářů, za jejichž zásady se často skrývá celá řada dalších spisovatelů. Přitom se nezdá příliš reálné, že ÚV SČSS jako celek bude aktivně a disciplinovaně pracovat na splnění zářijových usnesení.

4. Zkušenosti posledních týdnů ukazují na tři směry možného stranického působení, kterým bude správné dávat přednost před vyčerpávající a neúspěšnou spoluprací s orgány ÚV:

- skupina slovenských spisovatelů;
- starší spisovatelská generace (už např. zčásti přispěla do nových Literárních novin);
- nastupující spisovatelská generace (seriózní vystupování J. Hanzlíka z ÚV SČSS).

III. Realizace usnesení ÚV KSČ ze září 1967

Zvláštní charakter jednání ÚV KSČ "Stranické závěry ke IV. sjezdu SČSS", jeho mimořádný dosah a ohlas determinovaly dosavadní výsledky při plnění přijatých usnesení. Větší část úsilí ideologického oddělení ÚV KSČ, příslušných oddělení územních orgánů strany a i ministerstva kultury a informací byla soustředěna na řádné vysvětlení jednání ÚV, vyjasňování stanovisek v široké stranické veřejnosti i mezi umělci. Přitom tento proces není ukončen, naopak je nutné s těmito diskusemi počítat i do budoucna, dokonce je přenést i do prostředků masového působení a maximálně na nich zainteresovat společenskovední pracoviště ČSAV a vysokých škol.

Ideologické oddělení ÚV KSČ podrobně rozpracovalo úkoly, které vplynuly ze zářijového pléna. V sérii následných porad dohodlo s MKI, VŠP ÚV KSČ a dalšími institucemi postupový plán realizace. Podobné porady k zajištění pléna byly uskutečněny s MěstV KSČ

Praha, KV KSČ Brno a KV KSČ Plzeň. Tak je možné už nyní konstatovat, že

- je připraven k ustavení aktiv ÚV KSČ složený z předních spisovatelů a teoretiků. Současně se vyjasňuje program jeho činnosti;
- velmi slibně se rozvíjí ediční činnost stranického nakladatelství Svoboda v oblasti krásné literatury. Byla ustavena ediční rada, ve které jsou členy J. Marek, J. Sekera, B. Říha, V. Závada, J. Glazarová, R. Kalčík, A. Pražák, S. Vlašín apod. Podobně mají svůj význam výsledky, kterých zatím dosáhlo nakladatelství Práce;
- zcela konkrétně jsou dohodnuty vědecké úkoly z této oblasti ve spolupráci s VŠP ÚV KSČ a ČSAV;
- ideologické oddělení ÚV KSS provedlo v dohodě s orgány Svazu slov. spisovatelů kádrové změny v redakci Kultúrneho života. I když není dosud vyřešena otázka šéfredaktora, je už tento nástup předzvěstí příští změny v koncepci časopisu;
- KV KSČ v Brně připravuje návrhy na řešení ideových problémů v Hostu do domu a podobně MěSTV KSČ v Praze návrhy strukturálních změn pokud jde o výstavbu stranických organizací při SČSS.

Podobně je možné hodnotit i některé dosažené výsledky z oblasti MKI:

- Ve zcela krátké době se podařilo konstituovat redakci nových literárních novin. Ve spolupráci s ideologickým oddělením bylo zajištěno nepřerušované vydávání časopisu přes existující bojkot ze strany některých spisovatelů a duchovní teror, který kolem této záležitosti rozpoutaly často i polokriminální živly.
- MKI přebralo od ideologického oddělení ÚV KSČ celou agendu zahraničních výjezdů členů uměleckých svazů.
- Na základě velkého množství rozhovorů, které měli vedoucí pracovníci ministerstva s umělci, je připraven návrh rozsáhlého programu na vytváření podmínek pro socialistickou tvorbu.

Na závěr je nutné přiznat, že zbývá jediná oblast, kde dosud nebylo dosaženo patrnějších výsledků. Jde o oblast orgánů Svazu čs. spisovatelů. Jak už bylo uvedeno, tady je situace zcela jiná, daleko složitější. O vlastním plnění usnesení nemůže být zatím ani řeči, pokud nebudou vůbec seriózně přijata. A k tomu komunisté v ÚV SČSS dosud nedospěli.

IV. Závěry

Zatímní výsledky projednávání a realizace závěrů zářijového pléna ÚV KSČ v oblasti spisovatelské organizace potvrzují dlouhodobý charakter přijatých usnesení. Jejich plnění je přitom závislé na principiálním postupu strany ve všech oblastech společenského života, na jednotném postupu všech orgánů strany v centru i v krajích, na obnovení úlohy a funkce státních řídicích orgánů. Přitom již dnes se projevuje na úseku vlastní spisovatelské organizace nutnost:

1. Podtrhnout otázku existence ke stranickým usnesením jako výchozí moment všeho dalšího postupu. Jedině na bázi seriózního plnění přijatých závěrů je totiž možné usilovat o další socialistický vývoj v SČSS. Z těchto důvodů považujeme za zcela neúnosné a komunistů nedůstojné zkoumání dosahu a obsahu stranického usnesení normami existujícího právního řádu. Věc stranické disciplíny považovat za prvořadou u každého umělce - komunisty.

2. Dát orgánům SČSS plnou možnost a dostatek prostoru při realizaci stranických usnesení. Zároveň se však cílevědomě orientovat na práci se spisovateli mimo orgány Svazu. V tomto duchu organizovat práci aktivu ÚV KSČ, připravit sérii setkání vedoucích představitelů strany a státu se skupinami spisovatelů, seznamy osobních kontaktů vedoucích představitelů, ale i členů ÚV. Jako významná střediska stranického ovlivňování spisovatelů budovat ediční rady nakladatelství Práce, Svoboda, Mladá fronta a dále i redakční kruh Literárních novin.

3. Počítat s tím, že SČSS během procesu konsolidace bude mít možnost vydávat ústřední svazový orgán tak, jak to je obvyklé u ostatních uměleckých svazů (14deník). To ovšem předpokládá, že ÚV SČSS do té doby bude plnit své závazky, stranická usnesení, přestane lícitovat o jejich znění a formální vybavenosti a vyřeší stranickým usnesením jmenovitě vzpomenuté úkoly v oblasti tisku, aniž bude provádět další kádrové změny, jež stranické orgány považují za neúčelné (Plamen).

4. Uložit komunistům v ÚV SČSS, aby k těmto otázkám zaujali stanovisko vcelku a program svých pozitivních a duchem stranických opatření ve formě veřejného prohlášení předložili celé spisovatelské obci, př. i široké veřejnosti.

5. Vytknout komunistům v ÚV SČSS, že dosud nevyřešili některé základní a nebo politické otázky (návrh na předsedu ÚV, členství L. Mňáčka v SČSS), bez nichž není konsolidace SČSS možná. Přitom je i upozornit, že stranické orgány nemohou přehlížet stále provizorium a tendence k odkládání nezbytných, byť nepopulárních opatření, jež se zahnízdily v činnosti vedoucích orgánů SČSS.

6. Zároveň však projevit velkorysost při řešení řady praktických otázek, jako je získání pracovních možností bývalých redaktorů Literárních novin. Z těchto hledisek v Ústřední publikační správě znovu posoudit i možnost vydání pozastavených knih Muchy a Pecky (umělecké ztvárnění jejich prožitků z vězení v letech padesátých) při vědomí, že funkce a poslání literárního díla jsou zcela jiné, než funkce a společenský dopad novinové či rozhlasové publicistiky.

Zároveň bude nutno soustředit pozornost i na opatření, která se v poslední době energicky realizují na ministerstvu kultury a informací, přenášet do jeho kompetence další úkoly, pro něž je už jeho struktura zralá, a které osvobodí stranické orgány od neúnosné agendy, zvláště v oblasti ekonomické a vydavatelské problematiky. To ovšem z hlediska nejbližšího období znamená konkrétně:

1. Soustředit se na dobudování redakce a redakčních kruhů Literárních novin. Skončit s provizoriem ve vedení časopisu a pověřit řízením novin významného publicistu či spisovatele. Orientovat se přitom na spisovatele a umělce mimo existující orgány. Uložit ministru kultury a informací, aby během 1. čtvrtletí 1968 předložil ideologickému oddělení koncepci a záměry Literárních novin.

2. Přezkoumat činnost dosavadního řídicího orgánu pro oblast nakladatelské politiky (ČSÚKK). Spolu s novým vydavatel-
ským zákonem koncipovat jeho činnost tak, aby zabezpečoval obecné
potřeby stranické ediční politiky, ale zároveň byl spolu s nakla-
datelstvími dalším centrem pro soustřeďování a ovlivňování spiso-
vatelů.

3. Věnovat maximální pozornost vysvětlování naší kul-
turní politiky směrem do zahraničí. Pravidelně pracovat se zahra-
ničními tiskovými korespondenty. V zájmu kulturní politické propa-
gandy přebudovat a kádrově doplnit příslušný zahraniční odbor MKI.

I tak se ovšem nevyhneme některým dalším opatřením pří-
mo v orgánech strany. Vyvolává je potřeba nové situace a jejich
nezbytnost dotvrzují nedávné zkušenosti:

1. V ideologickém oddělení ÚV KSČ zpracovat seznam vy-
braných témat z oblasti kulturní politiky, dále k problematice
občanských svobod a konečně k rozvoji socialistické demokracie
tak, jak byly vyvolány na IV. sjezdu SČSS a dalšími diskusemi.
Jejich zpracováním pověřit společenskovední aktiv ÚV a urychle-
ným rozšířením masové sdělovací prostředky. Na plnění tohoto
úkolů programově zainteresovat Literární noviny.

2. Ve spolupráci se zahraničním oddělením zajistit pro
bratrské strany sérii článků od významných spisovatelů, kteří
se vyjádří k posledním událostem a vysvětlí aktuální aspekty
současné kulturní politiky strany.

3. Prozkoumat dosavadní stranickou strukturu řízení
této oblasti a připravit příslušné návrhy na řešení.

4. Vzhledem k nutnosti pravidelného jednání o těchto
otázkách na fóru ideologické komise jmenovat jejími dalšími členy
soudruhy M. Brůžka, M. Válka.

Podrobnější informaci o činnosti ministerstva kultury a
informací a o otázkách, které spadají do jeho činnosti, zpracoval
s. K. Hoffmann po dohodě s ideologickým oddělením ÚV KSČ ve zvlášt-
ním záznamu (příloha III/b).

Záznam pro PÚV KSČ o některých problémech současné situace
v oblasti kultury ČSSR

I

Aktivní činnost MKI, ve větším rozsahu rozvíjená od počátku září, je ovlivněna řadou příznivých i negativních okolností.

Příznivé podmínky pro působení MKI jsou mj. vytvářeny zahájenou realizací závěrů XIII. sjezdu, zvláště pak rezoluce o kultuře. Prvními důležitými kroky byly podněty únorového pléna ÚV, schválení koncepce MKI předsednictvem ÚV a její postupné uvádění v život, i soubor závěrů zářijového pléna ÚV.

Značná komplikace, překážky a potíže se objevily po IV. sjezdu spisovatelů a zvláště po rozhodnutí o převodu LN do působnosti MKI.

MKI usiluje o nepřetržitý kontakt se širokým aktivem významných umělců a kulturních pracovníků. Jen v posledních týdnech uskutečnili vedoucí pracovníci individuální, případně skupinové besedy s 200 předními umělci. Při těchto besedách byl prodiskutován současný stav na kulturní frontě, především mezi spisovateli; byly vysvětlovány závěry ÚV ke IV. sjezdu, účastníci byli seznámeni se záměry a prvními opatřeními MKI, byli získáváni k aktivní spolupráci s MKI a konkrétně s LN.

Přes velkou rozmanitost přístupu jednotlivých účastníků besed k diskutovaným otázkám, přes rozdílné hodnocení současných problémů a nejrůznější názory na přijatá opatření vystupují výrazně do popředí některé shodné názory, které zasluhují zvláštní pozornost -

a/ všichni vítají úsilí o řešení základních problémů čs. kultury a většinou se hlásí ke spolupráci;

b/ z vystoupení převážné většiny umělců (i těch, kteří stále tvoří základní aktiv ÚV) zaznívá silně pocit "stranické

méněcennosti" a zklamání, hořkost nad tím, že "v uplynulých letech neprojevil ÚV dostatek důvěry v umělce - komunisty, že nebral v úvahu jejich názory a doporučení, i když byla motivována snahou prospět straně a dodatečně se ukázala jako správná (např. některé připomínky k umělecké dani apod.), že je ÚV nepodpořil ani když prosazovali stranická stanoviska" atd. apod.

U mnohých z nich k tomu přistupují dosud nepřekonané silné pocity osobních křivd (u s. Drdy stejně jako u s. Goldstücker a aj.) i velká obava, že by se v jakékoliv podobě mohly znovu opakovat socialismu cizí metody a zásahy padesátých let. Tento rys je u převážné většiny umělců tak hluboký a silný, že je nutno v další práci k němu přihlížet a všemožně ho překonávat - s vědomím, že ho nelze překonat rychle a snadno;

c/ až na zcela ojedinělé výjimky není - ani u těch, kteří měli a mají ke starým LN kritický postoj - kladně přijímáno rozhodnutí o převodu LN z působnosti SČSS do sféry MKI. Mnozí se domnívají, že opatření k LN měla být provedena jinak, za účasti spisovatelů a nových orgánů Svazu. Často - v rozporu se skutečnostmi, které většinou znají - vyslovují názor, že převod LN je vyslovením nedůvěry nově zvolenému orgánu spisovatelů, který chce konsolidovat situaci, a tím také vysvětlují odpor proti spolupráci spisovatelů s novými LN. Velmi silný je názor, že by se měl změnit název časopisu (opustit označení LN) a že šéfredaktorem by měl být známý spisovatel (Drda, Marek, Branald apod.). Osoba s. Zelenky je považována za značnou překážku spolupráce předních spisovatelů s LN (i když je obecně přiznáváno, že v dané situaci žádný spisovatel nebyl schopen zajistit nepřerušované vydávání LN).

Úsilí o normalizaci situace, o větší orientaci LN na literaturu, naráželo dosud na dvě vážné překážky:

- především na názor, že převod LN do působnosti MKI je dočasným a krátkodobým opatřením, že během několika měsíců - zvláště při trvalém bojkotu LN spisovateli - bude časopis vrácen Svazu spisovatelů. Tyto názory brání rychlejšímu rozšíření počtu spisova-

telů spolupracujících s LN a téměř znemožňují dobudovat novou redakci LN, získávat redaktory, protože se zřejmě právem obávají, že při vrácení LN spisovatelům jako "zrádci", "stávkokazi" apod. ztratí existenci;

- na organizované tažení proti novým LN, pracovníkům redakce i všem autorům, kteří se "odvážejí" spolupracovat. Je až překvapivé, jak silný tlak na jednotlivé spisovatele či redaktory je vyvíjen, jak systematicky jsou morálně zpracováváni, jak je jim vyhrožováno a ztrpčován život - jim osobně i manželkám. Jen tak lze vysvětlit, proč mnozí, kteří přislíbili spolupráci, po několika dnech svůj slib odvolali. Je to skutečný skrytý teror, který je nejen v rozporu s principy socialistické společnosti, ale překračuje i meze zákonů. Možnosti čelit tomuto organizovanému tlaku jsou značně omezeny náladami uvedenými pod bodem b).

II

Vzhledem k posledním událostem a zkušenostem i poznatkům, získaným v probíhajících rozhovorech, předkládají se k posouzení některé náměty a návrhy opatření.

1. Především je nutno důkladně promyslet a propracovat další postup strany a státu ve vztahu ke kultuře a umělcům vůbec a spisovatelům zvláště. Současná situace vyžaduje jak cílevědomý a aktivní, tak velmi citlivý přístup. Pokud to nebude vynuceno mimořádnými událostmi, vystříhat se mocenských zásahů a soustředit hlavní pozornost na realizaci pozitivního programu (kulturní rezoluce XIII. sjezdu, koncepce MKI), na taková opatření, která poměrně rychle znovu přesvědčí většinu nyní desorientovaných umělců o skutečných záměrech komunistické strany a socialistického státu, ústředního výboru a vlády v oblasti kultury. Tak lze - současně s rozšířením a opakováním besed s umělci - dosáhnout určité změny atmosféry. Měli bychom i nadále projevovat principiálnost v ideových a politických otázkách a v souladu se závěry zářijového pléna ÚV současně podstatně zlepšit konkrétní přístup

k umělcům a projevit velkorysost v ekonomických a sociálních otázkách (viz body 2 a 3). Vyžaduje to mravenčí práci, ale jiné východisko neexistuje. Vedle okamžitých jednorázových i trvalých opatření a metodických změn by velmi prospělo vytyčení některých dlouhodobějších cílů, zajímajících většinu umělecké fronty, a orientovat na ně aktivní pozornost této fronty.

Doporučujeme proto uložit MKI, aby do konce roku 1969 byl vypracován dlouhodobý program rozvoje kultury a umění v ČSSR a vyhlásit, že před XIV. sjezdem KSČ (nejlépe koncem r. 1969 nebo počátkem r. 1970) bude svolán široký "kongres čs. kultury a umění", který zhodnotí realizaci kulturní rezoluce XIII. sjezdu, projedná návrh dlouhodobého programu rozvoje čs. kultury a umění a připraví náměty této oblasti pro XIV. sjezd strany. Takový krok by přispěl k několikaleté cílevědomější a soustředěnější orientaci umělců na realizaci současného, resp. přípravu nového pozitivního programu rozvoje kultury.

2. Urychleně realizovat soubor větších i drobnějších opatření, která mají pozitivní charakter, budou novými konkrétními důkazy vážného a upřímného zájmu strany a státu o umělce a jejich tvorbu, o podmínky pro jejich práci apod. MKI takový program urychleně zpracuje a předloží ho vládě a PÚV. Některé úvahy vyžadují však již před jejich zpracováním souhlasu PÚV a jsou proto zahrnuty v bodu 3/.

3. Řešit finanční a sociální problémy umělců. Mezi příjmy umělců - i téže kategorie - jsou značné, někdy až propastné rozdíly. Proto bylo příznivě přijato usnesení zářijového pléna ÚV, které ukládá MKI, aby řešilo ekonomické a sociální problémy umělců.

Prováděný rozbor současného stavu i rozhovory ukazují, že příjmová a sociální problematika se dělí na tři skupiny -

a/ na zabezpečení největších čs. umělců, kteří představují a tvoří vrchol našeho současného umění (a kterých není mnoho - podle

názoru samých umělců mezi 150 - 300). Jde o takové zabezpečení ("zálohování"), které tyto umělce - a zvláště pak ty, u nichž charakter jejich umělecké činnosti si vynucuje mnohaměsíční, až několikaleté období práce, než dílo "prodají" a získají finanční prostředky, zbaví každodenní starosti o rodinu, nutnosti rozptylovat svou pozornost na vedlejší "tvůrčí" činnost a umožní jim plně se soustředit na rozhodující tvorbu. Takové řešení bude jak v zájmu jednotlivých umělců, tak i čs. umění a celé společnosti. Někteří spisovatelé (např. s. Skála) navrhuji řešení, která zasluhují pozornost; MKI je propracuje a předloží k posouzení;

- b/ na důchodové, příp. sociální zabezpečení starých umělců, kteří zanechali v čs. umění trvalou stopu, ale dnes již netvoří, nemají důchod jako národní či zasloužilí umělci a jejich příjmy jsou pod nezbytnou úrovní;
- c/ na péči o mladé umělce, kterým by především mělo být umožněno takové pracovní zařazení, které nebude bránit jejich uměleckému růstu a tvorbě, poskytnout jim možnost umělecky tvořit a zpřístupnit jejich tvorbu veřejnosti.

Palčivou otázkou - o které se zmiňují všichni umělci - je umělecká daň. Prakticky žádný umělec není proti umělecké dani samé, ale všichni jsou proti některým "tvrdozem" daně, které postihují především přední umělce a v řadě případů brání zveřejnění dokončených zralých děl před koncem kalendářního roku a zpomalují obohacování čs. kultury. Hlavní připomínky jsou zaměřeny na nízko stanovenou hranici začínající prudké progresse daně, na celoroční sčitatelnost honorářů a hrozbu, že koncem roku umělci musí doplácet na daních velké částky, a konečně na značné komplikace, zdržení a byrokratismus, které provádění umělecké daně přináší. Umělci upozorňují i na skutečnost, že celkově je v ČSSR umělecká daň podstatně vyšší než v ostatních socialistických zemích, a dávají v úvahu, zda by neměla být poněkud snížena. Dodnes se umělci

nesmířili se způsobem přípravy a provádění umělecké daně a z toho plynoucí trpkost zaznívá ve všech rozhovorech. Doporučujeme proto, aby byl MKI dán souhlas k prozkoumání jak dosavadních zkušeností s uměleckou daní, tak i připomínek umělců s tím, že MKI ve spolupráci s min. financí předloží PÚV a vládě návrhy na nutné úpravy této daně.

Konečně do této kategorie problémů patří i bytová otázka. MKI provádí předběžnou sondáž, která nasvědčuje, že vedle umělců, kteří vlastní komfortní rodinné vily, existují i významní umělci (např. básník Kainar), jejichž bytová situace je velmi vážná. Vedení MKI jednalo s Národním výborem hl. m. Prahy a předběžně dohodlo, že - až na zcela výjimečné případy, kdy z mimořádných důvodů bude doporučeno přidělit byt ze státní výstavby - bude umělcům zásadně umožněno, aby si byt (družstevní či jiný) zakoupili. Ve většině případů umělci, požadující byt, potřebné prostředky mají; v ostatních případech by jim byla poskytnuta půjčka z fondů Svazů (jak již např. bylo projednáno s výborem Literárního fondu) nebo z jiného zdroje.

4. Otázka Literárních novin a časopisu Svazu čs. spisovatelů

V současné době je otázka LN doslova prubířským kamenem postoje umělců-komunistů, je příčinou konfliktní situace a hysterických nálad i mimo okruh spisovatelů. Vše nasvědčuje tomu, že probíjající kampaň nesouhlasu se závěrem ÚV a bojkotu LN je pečlivě organizována a živena stále novými argumenty. Takové argumenty, jako že jde o dočasné, krátkodobé opatření, že po několika měsících budou LN vráceny Svazu spisovatelů, že kdo jakkoli spolupracuje s novými LN je vyvrhel, zrádce, žluťák, stávkokaz, nekolegiální atd., poměrně silně a nepříznivě poznamenaly proces vytváření a konsolidace nové redakce a celého časopisu. Zkušenosti a uvedené skutečnosti nutí k některým rychlým opatřením, případně zpřesnit dosud přijaté závěry.

Doporučujeme schválit tyto závěry:

a/ K Literárním novinám - převod LN do působnosti MKI považovat za definitivní (LN se tak stanou časopisem MKI, jehož zřízení předpokládala koncepce MKI schválená předsednictvem ÚV dne 27. 6. 1967). Ani po konsolidaci poměrů ve Svazu spisovatelů LN zpět nepřevádět; otázku časopisu Svazu řešit jiným způsobem (viz b/). Schválit náplň a zaměření LN (podle přílohy č. 1) jako časopisu, který navazuje na pozitivní rysy starých LN, je zbaven výstřelků a politických chyb starých LN a podle záměrů ÚV větší pozornost věnuje literatuře a spisovatelům samým. Uvedený charakter LN a jistota pracovníků i spolupracovníků redakce, že nejde o "krátkodobé" provisorium a že mohou bez obav z budoucnosti svůj osud spojit s těmito LN, pomohou konsolidovat poměry a rychleji prolomit zeď izolace a bojkotu.

Časté výhrady proti tomu, že převedenému časopisu byl ponechán starý název, nutí přezkoumat i tuto otázku. Je zřejmé, že jakákoliv změna názvu bude považována za vítězství bojkotu, za porážku stanoviska ÚV. Změna názvu mohla být uvážena i provedena při převodu časopisu do působnosti MKI. Vzhledem k tomu, že se tak nestalo a že je vyvíjen trvalý tlak na změnu stranického

stanoviska, je volba jiného názvu nyní těžko možná. Proto se doporučuje název časopisu LN nyní neměnit.

Po schválení navržených definitivních závěrů k LN bude zahájeno jednání o novém šéfredaktoru-spisovateli, o doplnění redakce a o vytvoření redakčního kruhu složeného z předních spisovatelů, významných kulturních, politických i vědeckých osobností, který může posílit autoritu nových LN;

- b/ k časopisu Svazu spisovatelů - jak je uvedeno v předchozí části záznamu, LN by neměly být vráceny Svazu spisovatelů ani po konsolidaci situace ve Svazu. Po normalizaci poměrů ve Svazu vyslovit souhlas s novým časopisem Svazu, který by byl převážně zaměřen na otázky literatury i činnosti Svazu a - podobně jako časopisy jiných svazů - by měl (alespoň zpočátku) čtrnáctidenní periodicitu. Za jedno z nutných hledisek normalizace poměrů ve Svazu považovat vztah orgánů Svazu k závěrům zářijového pléna ÚV (i k samým LN).

5. Každý další den aktivní činnosti ministerstva a rozhovory s umělci potvrzují, jak velký je počet vážných problémů v kultuře, vyžadujících naléhavé řešení. MKI je podrobně zpracovává, sestavuje časový harmonogram a bude je postupně předkládat vládě, příp. předsednictvu ÚV k rozhodnutí (je to vedle již zmíněného komplexu pozitivních opatření např. problematika filmu, Čs. ústředí knižní kultury, aparátu MKI; materiálně technická báze kultury a informací - především výstavba televizních a rozhlasových středisek; organizační zabezpečení státního řízení kultury v krajích; nutnost rozvoje výzkumu veřejného mínění v ČSSR; vytvoření podmínek pro neformální schůzky stranických a státních představitelů s umělci; probíhající diskuse o poslání a novém charakteru uměleckých svazů atd.).

P. S.

Po dokončení záznamu došel ministrowi a ideologickému oddělení ÚV KSČ dopis tajemníka Svazu čs. spisovatelů, který tlumočí názor vedení Svazu na situaci v kulturním tisku. Vedení Svazu žádá

- a/ v nejkratší době změnit název Literárních novin,
b/ současně zřídit nový časopis - týdeník Svazu spisovatelů

a slibuje, že jakmile budou tato opatření uskutečněna, Svaz "plně doporučí svým členům účast v redakčním kruhu nového časopisu ... a spolupráci s ním ve všech směrech; Svaz čs. spisovatelů se přitom nechce dočkat prestiže žádného ze zúčastněných".

Protože zmíněný dopis vnáší nové momenty do hodnocení situace alespoň v tom, že vedení Svazu samo uvažuje o možnostech řešení, je záznam doplněn o stanovisko k dopisu a o návrhy na variantní řešení.

I když ultimativní charakter podmínek vedení Svazu vzhledem k dosavadnímu postoji Svazu k rozhodnutí ÚV o LN znemožňuje přijmout návrh vedení Svazu, přece jen dává možnost uvážit alternativní návrh. V případě souhlasu předsednictva ÚV lze jednat s vedením Svazu o následujícím řešení:

- a/ Svaz spisovatelů doporučí členům Svazu všestrannou spolupráci s LN s tím, že po tomto kroku, který zřejmě musí být prvním, výchozím opatřením,
b/ bude rozhodnuto o časopisu Svazu spisovatelů; po potřebné přípravě koncepce časopisu a vybudování redakce mohl by vycházet jako čtrnáctideník, např. od 1. 4. 1968;
c/ otázka změny názvu LN bude posouzena společně se čtenáři tohoto časopisu. Redakce připravuje anketu čtenářů, která po zveřejnění programu nových LN by měla dát přehled názorů čtenářů na záměry a návrhy předložené redakcí, na rozšíření rozsahu, na úpravu ceny apod. Při této příležitosti je možno do seznamu položených otázek zařadit i dotaz, zda čtenáři doporučují název časopisu ponechat nebo změnit.

Navržený postup by mohl být přijatelný i pro vedení Svazu čs. spisovatelů.

27. 11. 1967

Příloha čís. 1Zaměření časopisu Literární noviny (návrh redakce LN)

Obsah týdeníku zasahuje do celé šíře umění, společenských věd a politiky. Měl by proto i podtitul znít: Týdeník pro kulturu a politiku nebo Týdeník pro umění, vědu a politiku.

Jeho charakter je celostátní, zaměřený na nejširší vrstvy české i slovenské inteligence a kulturně vyspělejší části ostatních vrstev.

Týdeník se orientuje nejen na ty čtenáře, kteří se ztotožnili s marxismem, ale i na ty, které je zapotřebí nově a znovu získávat, např. studentská mládež. Zároveň i z hlediska autorského by LN měly být tribunou nejen pro marxisty, ale i pro další tvůrce a vědce, kteří jsou pro socialismus.

Základnou obsahového zaměření a vývoje perspektiv je "rezoluce XIII. sjezdu KSČ k naléhavým otázkám dalšího rozvoje socialistické kultury". Na této základně odmítá redakce hlasy opozice a ignoruje její postuláty. Přitom by však redakce měla mít prostor pro oponentské hlasy, hlavně v těch oblastech, kde i sama strana hledá nové prostory, kde život překonává ustrnulost, kde proces vývoje přehodnocuje a nově upravuje zastaralá hlediska. Redakce má mít možnost v polemice autorů odhalovat hodnoty prospěšné stranické politiky. Měla by se podpořit tolerance k takovým myšlenkám, které i když dráždí, vedou k hodnotám prospěšným socialismu.

Literární noviny by měly otevřít své stránky vyjadřování neoficiálních názorů, kterým není možné dát hned místo ve stranickém tisku. Jde o situace, kdy strana potřebuje sondovat v určitých vrstvách, hlavně mezi inteligencí, kdy pouští zkušební balónek v zahraniční politice atp. Naopak bude redakce aktivně vystupovat proti antisocialistickým tendencím a proti antikomunismu.

Redakce LN chce vědomě pokračovat v pozitivních momentech, které se v tomto listu vytvořily, a to především věnovat zvýšenou

pozornost publicistice, zabývat se nejen uměním, ale i společensko-vědními oblastmi, uveřejňovat i původní literární a básnickou tvorbu únosnou pro časopis tohoto charakteru a periodicity. V kulturně umělecké oblasti bude redakce tolerovat plnou šíři skupin, děl i tvůrců a nebude zapomínat na mladší generaci. V žánrech uplatní všechny oživené formy, jaké LN již pěstovaly, od kurzivy a poznámky přes esej, reportáž až po povídku a črtu.

V souhrnu LN přinášejí informace o české a slovenské kultuře ve formě recenzí knih, divadel, filmů, referují o televizi a výstavách výtvarného umění. Mají podchycovat uměleckou angažovanost v našem společenském, kulturním a politickém životě. LN pěstují literárně vědní publicistiku a poskytují příležitost širokému autorskému aktivu, který vychází z principů socialistické společnosti, a chce publikovat v oblasti beletrie, reportáží, esejí, populárně vědních článků, kritických statí a analytických studií. Autorům, jimž jde o progres v socialistické společnosti, umožňují polemiku a diskuse o širokých problémech našeho života z jeho stránek politických, národohospodářských, společenskovědních a kulturně politických.

LN zároveň sledují nejdůležitější kulturně politické události v zahraničí, hlavně v socialistickém světě, a informují o hlavních jevech ve světové umělecké tvorbě.

LN chtějí všemi tvůrčími prostředky a dosažitelnými cestami naplňovat linii danou stranickou rezolucí o rozvoji kultury v ČSSR a přispívat všestranně k rozkvětu vzdělanosti v našem státě.

20. 11. 1967

3467/20

Vážený soudruh
František H a v l í č e k
vedoucí ideologického oddělení
ÚV KSČ
P r a h a 1

Vážený soudruhu,

vedení Svazu čs. spisovatelů na své schůzi dne 22. listopadu 1967 jednalo o nenormální situaci v oblasti kulturního tisku a přijalo toto usnesení, o kterém si Vás jeho jménem dovoluujeme informovat:

" Vedení Svazu čs. spisovatelů ukládá sekretariátu ÚV SČSS připravit návrh na odstranění nenormální situace v oblasti kulturního tisku, která se projevuje tím, že nově vytvořený Výbor pro kulturu a informace, jenž má pokrývat celou oblast kultury, má mít časopis s názvem Literární noviny, dále pak tím, že Svaz čs. spisovatelů jako snad jediná vrcholná organizace spisovatelů na světě nemá v daném okamžiku svůj tiskový orgán. Proto vedení SČSS navrhuje, při plném respektování stranických usnesení,

a/ v nejkratší době doporučit Výboru pro kulturu a informace přejmenovat Literární noviny tak, aby název nového časopisu odpovídal působnosti Výboru pro kulturu a informace,

b/ současně uvést v život týdeník - tiskový orgán Svazu čs. spisovatelů.

Jakmile tato opatření budou uskutečněna, Svaz čs. spisovatelů plně doporučí svým členům účast v redakčním kruhu nového časopisu Výboru pro kulturu a spolupráci s ním ve všech směrech; Svaz čs. spisovatelů se při tom nechce dotknout prestiže žádného ze zúčastněných. Vedení SČSS ukládá sekretariátu, aby o těchto návrzích co nejdříve informoval vedoucího ideologického oddělení ÚV KSČ a ministra kultury a informací."

Byli bychom Vám, vážený soudruhu, vděční, kdybyste tomuto usnesení věnoval svou laskavou pozornost a sdělil nám k němu své stanovisko, které bychom rádi znali ještě před přípravou zmíněného návrhu, který má vypracovat ve smyslu usnesení sekretariát našeho Svazu.

Děkujeme Vám za Vaši pozornost a jsme.

se soudružským pozdravem

Vlastimil Maršíček v.r.

P.S.

S dopisem podobného znění se obracíme na ministra kultury a informací inž. K.Hoffmanna.

Bratislava 17.10.1967

Vážený soudruh

Jiří H e n d r y ch
tajemník ÚV KSČ
P r a h a

Vážený soudruhu tajemníku,

předsednictvo Svazu slovenských spisovatelů se na svém zasedání dne 17.10.1967 zabývalo situací, která se vytvořila realizováním opatření vyplývajících z usnesení pléna ÚV KSČ ze dne 26. - 27.9.1967, hlavně však převedením Literárních novin do sféry ministerstva kultury a informací.

I když někteří členové předsednictva Svazu slovenských spisovatelů vyslovili svoje názory na připravované opatření ještě před tímto zasedáním ÚV KSČ, předsednictvo jako orgán předběžně nemělo možnost vyslovit se k této otázce, proto tak činí nyní.

Předsednictvo SSS si uvědomuje, že fakt převedení Literárních novin do sféry ministerstva kultury a informací není možno hodnotit izolovaně, bez ohledu na konkrétní situaci, ve které se ÚV KSČ pro toto řešení rozhodl, a bude se po důkladné přípravě zabývat komplexně plenárním zasedáním ÚV a závěry, které z něho pro spisovatelskou obec vyplývají, problém Literárních novin je však - jak se předsednictvo domnívá - zásadním faktorem, který může ovlivnit celý další vývoj, proto považuje předsednictvo za potřebné vyslovit svoje vážné znepokojení nad převedením Literárních novin do sféry ministerstva kultury a informací. Předsednictvo přitom tlumočí nejen svůj názor, ale i názory mnohých jiných slovenských spisovatelů, vyslovené např. na aktivu spisovatelů-komunistů dne 16.10.1967 v Bratislavě. Předsednictvo nemůže při této příležitosti nezdůraznit, že převážná většina slovenských spisovatelů, kteří se k této problematice vyslovili, pociťuje toto opatření jako celkem mimořádné, a situaci, která takto vznikla, jako nenormální.

Předsednictvo poznamenává, že v případě Literárních novin šlo o orgán Svazu československých spisovatelů, tedy nejen o orgán české části Svazu, a že českou a slovenskou literaturu je třeba z aspektu jejich kulturně tvořivé úlohy v jednom státu považovat za celistvý organismus, zranitelný stejně bolestivě v kterékoli jeho části.

Předsednictvo SSS se v současnosti zabývá rozpracováním pozitivního programu, jehož potřebu uvádíte, vážený soudruhu tajemníku, i Vy ve svém projevu na zářijovém plénu ÚV KSČ. I když neztrácí ze zřetele problémy dne, které je třeba naléhavě řešit, věří předsednictvo, že bude moci do konce t.r. předložit ÚV KSČ a ÚV SČSS teoreticky odůvodněnou a reálnou alternativu tohoto programu nejen jako řešení specificky slovenské, ale i jako příspěvek, alespoň částečný příspěvek, k celostátní perspektivě v oblasti literatury.

Předsednictvo Svazu slovenských spisovatelů je přesvědčeno, že vážnou součástí takového programu by měla být možnost existence celostátního tiskového orgánu SČSS. Podle názoru předsednictva by dalo úsilí spisovatelské organizace o pozitivní řešení zvláštní váhu rozhodnutí ÚV KSČ.

1. vrátit SČSS Literární noviny, nebo
2. umožnit mu vydávání jiného literárního týdeníku v reálném, ale co možná nejkratším období.

Předsednictvo SSS se domnívá, že v současném procesu by působilo mimořádně konsolidačně vyslovení třeba předběžného souhlasu s tímto návrhem.

Předsednictvo SSS, vážený soudruhu tajemníku, prosí, abyste přijal tento dopis jako projev snahy slovenských spisovatelů o vytvoření takové základny, která by umožnila rozvoj literatury v duchu kulturně politické koncepce vypracované XIII. sjezdem KSČ.

Se soudružským pozdravem

předsednictvo SSS
Alexander Matuška
Miroslav Válek